

Cigándi Tájgazdálkodási és Árvízvédelmi Program

Hírlevél – 3. szám

Tisztelt Olvasó!

2

On a Cigánd-Tiszakarádi árapasztó tározó megvalósításának legfontosabb állomásairól szóló hírlevél harmadik számát tartja a kezében. Hírleveleink célja, hogy az érintettek – Cigánd, Nagrozvág, Kisrozvág, Pácín, Ricse és Sárospatak lakói – a lehető legtöbb információval rendelkezzenek a tározóval és a tájgazdálkodással kapcsolatban.

A harmadik számban olvashatnak a tározó biztonságát jelentő műszaki megoldásokról, a tájgazdálkodással kapcsolatos gazdaegyeztetésről, Magyarország egyik legnagyobb árvízvédelmi létesítményéről és a kerékpáros turizmusról is.

Középpontban

Első a biztonság

A bodrogiak – amióta e tájon élnek – azt szeretnék, hogy a Tisza vize ne fenyegetse sem őket, sem vagyonukat. Ezért sok mindent tettek, de a helyi erőfeszítések mellett szükség volt egy átfogóbb, a Tisza magyarországi szakaszára kiterjedő megoldásra is. Ez a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, amelynek elsődleges célja az árvízi biztonság megteremtése. Ennek keretében több árapasztó tározó épül a folyó mentén, amelyekbe biztonságosan kivezethető a káros víztöbblet. Az első ilyen létesítmény a Cigánd-Tiszakarádi árapasztó tározó, amelynek építése 2005 szeptemberében kezdődött, s műszaki megoldásai nem csupán az árvízvédelmet, hanem a tájgazdálkodási rendszert is szolgálják.

A műszaki megoldások

A tározó tervezésekor a fő szempont a környéken élők biztonsága volt. A folyóból kivezetett káros víztöbbletet mindenképpen a kiépített töltések között kell tartani. A 94 millió köbméter víz befogadására képes létesítmény töltéseinek átlagos magassága négy és fél, koronaszélessége öt méter. A töltés magasságát a Tisza ezen szakaszán levonuló árvizek jellegzetességei alapján, a leghatékonyabb megoldást szem előtt tartva határozták meg, s az erős hullámszakaszok elé 40-80 méter széles véderdősávot is telepítenek. Komoly földművekről van tehát szó, amelyekhez összesen 2,1 millió köbméter, a tározó területén kitermelt anyagot használtak fel. A műszaki szakemberek szerint a teljes elárasztáskor a víz nem emelkedhet 3,5 méter fölé, így árvíz esetén a víz szintje 1 méterrel a töltés koronaszintje alatt marad.

A tervezők a szivárgás megakadályozására is gondoltak. A töltés víz felőli oldalának alapzatánál 1 méter mélységben vízzáró

agyagréteget – agyagfogat – alakítottak ki, s ahol erre a talaj szerkezete miatt szükség volt, 4 méter mély vízáró résfalat is beépítettek. Ha minden műszaki akadály ellenére kis mennyiségű víz mégis a töltés mentett oldalára kerülne, akkor azt a töltéstől 10 méterre épült, valamivel több mint fél méter mély elvezető árok fogja fel és vezeti vissza a belvízcsatornába.

A be- és leeresztő műtárgy

A tározóban lévő vízszint magasságát a be- és leeresztő műtárgy segítségével lehet szabályozni. A tározó „bejáratánál” a Tisza mellett épült kétszintes vasbeton szerkezet alsó szintjén a tájgazdálkodáshoz szükséges vízmennyiség beeresztéséhez szükséges nyílások helyezkednek el – ezek kisebb tiszai vízszint-emelkedésnél is lehetőséget adnak a tájgazdálkodás vízigényeinek kielégítésére. Feltűnik az árvízi többletvíz beeresztésére alkalmas, lényegesen nagyobb zsilipek helyezkednek el. A vízszabályozást lehetővé tévő létesítmény méreteiből fakadóan is tekintélyt parancsoló, a szerkezet nagysága a víz kezeléséhez szükséges erő szimbóluma is egyben.

A nyílások elektromos motorokkal mozgatott, szakszóval „nyomott szegmens táblás”, illetve „görgős-síktáblás” rendszerekkel nyithatók, illetve zárhatóak. A nagy teljesítményű zsilipek biztosítják azt, hogy a folyó vizét bármilyen nyomás alatt be lehessen zárni, s a fő nyílásoknál kamránként két-két szegmenstáblát építettek be.

Kitekintés

Gazdaegyeztetés

A tározó - árvízvédelmi funkciója mellett – megoldást jelenthet a szélsőséges vízjárás okozta gazdálkodási problémák kezelésére is. A több tucat szivattyú, vízvezető árok, vápa és kisebb tájgazdálkodási töltés lehetővé teszi, hogy – megfelelő vízállás esetén – minden év márciusában és áprilisában a Tiszából a tájgazdálkodáshoz szükséges vízmennyiség kivezethető legyen. A 2008 októberében befejeződő kivitelezési munkálatokat követően a gazdáknak és a részt vevő szakembereknek az új gazdálkodási forma üzemeltetési rendjét kell majd kialakítaniuk.

E munka első lépéseként 2008 májusában az érintettek – a Foldművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint a Cigándi Érdekegyeztető Fórum közös szervezésében – gazdaegyeztetés keretében korvonalázták a működtetés alapjait. Az érdekegyeztetésre azért volt szükség, hogy kiderüljön, a gazdálkodók milyen új művelési módokat szándékoznak bevezetni, ha megtalálják a megfelelő támogatási lehetőségeket. A Foldművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban jelenleg is folyik az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében igénybe vehető támogatások részletes kidolgozása, a rendelkezésre álló információkat a minisztérium munkatársai osztották meg a jelenlévőkkel. A véglegesítéshez a gazdák megfigyelésaira is nagy szükség van. A termelőket a biztos megélhetés motiválja, ennek megfelelően kell közelíteni az álláspontokat.

Az egyeztetésen elhangzott, hogy a támogatási kérelmek elbírálásakor a tározón belül fekvő területek két szempontból élveznek majd előnyt. A VTT-érintettség egyfelől jogosultsági feltételt jelent, másfelől az elbírálás során pluszpontokat hoz. A minisztérium képviselője elmondta, a támogatási konstrukciók kialakítói jelenleg elsősorban a környezetvédelmi célú gyeptelepítés, a hagyományos gumolcsul-tetvények, illetve a vizes élőhelyek kialakítására vonatkozó célprogramokat tartják a terület adottságaihoz legjobban illeszkedő hasznosítási lehetőségnek. Ezen célprogramoknál jogosultsági feltétel lesz, hogy a támogatással érintett terület VTT-tározó területe legyen. Továbbá a VTT-területek más célprogramoknál pluszpontot kaphatnak a támogatási kérelmek elbírálásánál, pl. extenzív gyepgazdálkodási, nádgazdálkodási célprogram, mint egyéb javasolható földhasználati módok.

Az egyeztetésen nagy érdeklődés övezte az agrár-környezetgazdálkodási, azon belül is a vizes élőhelyekre vonatkozó, illetve a hagyományos gumolcstermesztésre vonatkozó lehetőségeket. A tározó területét jelenleg 807 tulajdonjoggal rendelkező személy birtokolja, ám különböző bérleti szerződések következtében lényegében csak 20-30 termelő folytat gazdálkodó tevékenységet. Érdekeik és igényeik felmérése jelenleg is folyik, amelyeket a támogatási rendszer fejlesztése során lehetőség szerint figyelembe vesznek. A következő gazdaegyeztetésre a nyári folyamán kerül sor.

3

Érdekesség

Magyarország egyik legnagyobb árvízvédelmi létesítménye

A létesítmény jellemzői számokban

- a műtárgy legfontosabb tulajdonsága a biztonság,
- a műtárgy pillérei 9,3 méter magasak, a szerkezet pedig 43 méter széles,
- a kivitelezésen 60 ember, 10 nagyjármű, 2 toronydaru dolgozott 11 hónapon át,
- a műtárgy alaplemezét műszaki okokból 30 óra leforgása alatt kellett kionteni, amihez 8 betonkeverő jármű folyamatosan hordta és ontotta a betont az előkészített zsaluszerkezetekbe,
- a zsilip teljes kivitelezéséhez mintegy 20 000 köbméter vasbetonra volt szükség, amiből 25-30 tízemeletes házat lehet felépíteni,
- a zsiliptáblák 1,5 cm vastag acéllemezről készültek és anyag-szilárdságuk vetekszik a páncéllel annak érdekében, hogy ellenálljanak a rendkívüli árvízi nyomásnak is;
- a lehető legnagyobb biztonság érdekében minden elzárást duplán építettek ki.

Készül a bevezető csatorna

A beeresztő műtárgy Tisza felőli nézete

A tározóhoz kapcsolódó idegenforgalmi lehetőségek

Az Európai Unióban a turizmus legdinamikusabban fejlődő ága a kerékpáros turizmus. Csak Németországban évente több mint 2 millió ember tölti kerekessel a szabadságát. A magyar vállalkozók még nem figyeltek fel a turizmusban rejlő eme lehetőségekre, annak ellenére, hogy – kutatásokkal igazolt adatok szerint – a kerékpáros turisták átlagosan 15%-kal többet költenek, mint társaik. Ez annak tudható be, hogy a kerekesszerek jellemzően a jól kereső rétegekből kerülnek ki, és értelemeszerűen minimális felszereléssel indulnak nyaralni azzal a felkiáltással, hogy „majd helyben megvesszük”.

A jó üzlet hallatán felvetődik az emberben a kérdés, mit is keresnek valójában a biciklis turisták. Mindenekelőtt biztonságos, alacsony forgalmú mellékutakat, de leginkább a kiépített biciklitutakat kedvelik. Mérlegelik azt is, mennyire változatos a táj, illetve, hogy vannak-e a kiszemelt területen természeti látnivalók. Fontos számukra, hogy a szálláson bőséges, az átlagosnál is nagyobb reggeli várja őket, illetve – szükség esetén – ruhatáskiszolgálás és szervizelési lehetőségük is legyen. Magyarországon a vidékfejlesztés egyik fő iránya a turizmus serkentése. Az észak-alföldi régióban számos lehetőség kínálkozik azok számára, akik a pihenés aktív módját választják. Ma már egyre kevesebben vannak, akik a strandot részesítik előnyben. Egyre több magyar és külföldi vágyik ismeretlen és vadregényes tájak megismerésére, az érintetlen természet közelségére. Az ország keleti felén számos bicikli-túra útvonal létezik, kiépített szálláshelyekkel és kapcsolódó szolgáltatásokkal. Debrecenből, Nyíregyházáról, Vásárosnaményból szinte a szélrózsa minden irányába elindulhatnak azok, akik egy, vagy akár többnapos kerékpáros kalandra vágyanak.

Az Európai Unió által társfinanszírozott projekt.

Elérhetőségeink:

Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság – Kedvezményezett
1012 Budapest, Márvány utca 1/d.
Levélcím: 1253 Budapest, Pf. 56.
Központi telefonszám: +36-1/ 225-44-00
www.ovf.hu

Környezetvédelmi Vízügyi Minisztérium
Fejlesztési Igazgatóság
1012 Budapest, Márvány utca 1/c.
Levélcím: 1538 Budapest, Pf. 530.
Központi telefonszám: +36-1/ 225-44-00
www.fi.kvvm.hu

Infovonal:
06 40 638 638
nfu@meh.hu · www.nfu.hu

A Cigánd-Tiszakarádi tározó védelmi töltése ideális terepet kínál a biciklizést kedvelő turistáknak. Az öt méter széles és közel 24 kilométer hosszú töltéskorona élvezetes és érdekes túraútvonal lehet. A távon pár óra alatt végig lehet kerekézni, közben védett madarak, birkák és marhacsordák látványa, illetve a zempléni táj idilli szépsége élvezhető. Várható, hogy egyre többen keresik majd fel e célból a tározót. Érdemes elgondolkodni azon, hogy a turisták a kerékpáros útvonal kiépítettsége mellett milyen más szolgáltatásokat igényelnek. A lehetőség adott, a helyeken a sor a kapcsolódó kínálat kiépítésére legyen szó szállás-, pihenő- vagy étkezőhelyekről.